

תורה אור • פרשת מקץ • מאמר 3

ענין חנוכה

עניינה של חנוכה

לאהבת ה' יש שני מקורות, ושניהם מלמעלה: הכוח להדליק אותה מלכתחילה ("ובהעלות אהרן"), והתוספת שמגדילה אותה מעבר למידה האנושית ("בהיטיבו"). האדם זוכה לשניהם באמצעות המצוות, שכמו שמן המנורה חשוכות לשכל, ובכל זאת ממשיכות את ה' עצמו.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

likkuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/3/

הנקודה

לאהבת ה' יש שני מקורות, ושניהם מלמעלה: הכוח להדליק אותה מלכתחילה ("ובהעלות אהרן"), והתוספת שמגדילה אותה מעבר למידה האנושית ("בהיטיבו"). האדם זוכה לשניהם באמצעות המצוות, שכמו שמן המנורה חשוכות לשכל, ובכל זאת ממשיכות את ה' עצמו.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

חנוכה מצוין בהדלקת נרות ולא בסעודה, מפני שגזרת יוון הייתה נגד התורה ולא נגד גופם של ישראל; והפסוק אומר שהמצווה היא נר והתורה היא אור. המצווה דומה לשמן: אין בה אור משל עצמה, ובכל זאת ממנה נמשך אור החכמה, התורה שבעל פה. לאחר מכן שואל אדמו"ר הזקן מדוע הדלקת המנורה בבוקר נקראת "הטבה", ואילו הדלקתה בערב נקראת "העלאה". המנורה היא כלל נשמות ישראל, ושבעת נרותיה הם שבעת הרועים, ובהם אהרן, שמדליק את אהבת ישראל לה'. אדם יכול לעורר אהבה באמצעות התבוננות במלכות ה' על עולמות רבים מספור; אך כל אותה מלכות היא רק "שמו" של ה' וענוותנותו, ואילו ה', היחיד, הוא למעלה מן העולמות. כאשר הנשמה מבינה זאת, היא משתוקקת לצאת מן העולמות ולהידבק בו. גם השתוקקות זו היא מתנה מה', "העלאה", הניתנת לנשמה החשוכה כערב; האהבה שמלמעלה ומגדילה אותה היא "הטבה", בחינת הבוקר של חסד אברהם. שתיהן באות באמצעות המצוות, אברי המלך: כשאוחזים באחד מהם, אוחזים במלך עצמו.

מבנה

1	מדוע מציינים את חנוכה בנרות	¶1
גזרת יוון כוונה לתורה ולא לגופם של ישראל, ולכן מציינים את המאורע באמירה "נר מצווה ותורה אור"; אך מהי "דרך חיים"?		
2	המצווה כשמן; שתי הדלקות המנורה	¶2
המצווה, כמו שמן, חשוכה מצד עצמה, ובכל זאת היא מזינה את אור חכמת התורה. מדוע הדלקת הבוקר נקראת "הטבה" והדלקת הערב "העלאה"? המנורה היא נשמת ישראל.		
3	אהרן והאהבה שמלמעלה	¶3-4
אהרן, אחד משבעת הרועים, מדליק את אהבת ישראל; בלי עזרת ה', שום אדם גשמי לא היה יכול לאהוב אותו. "אש של הדיוט" היא האהבה שנוצרת מהתבוננות במלכות ה'.		
4	אחד ויחיד: המלכות כענווה	¶5-8
"אחד" הוא ה' ביחס לעולמות; "יחיד" הוא ה' כפי שהוא למעלה מהם. החיות, המלכות והשבח שייכים רק לשמו, וגדולתו על העולמות היא ענוותנותו.		
5	העלאה, הטבה והמצוות	¶9
הנשמה משתוקקת לצאת מן העולמות; ה' נותן את הכוח לאהוב (העלאה) ומגדיל את האהבה (הטבה), ועל ידי המצוות, אברי המלך, זוכים לשניהם.		

נר מצוה נר מצוה

המצוה נמשלה לשמן המנורה: אין בה אור משלה שהשכל יכול לתפוס, ובכל זאת אור התורה נמשך ממנה.

הטבה והעלאה בהטיבו ובהעלות

שני הפעלים המתארים את הדלקת המנורה בבוקר ובערב: העלאה היא מתנת ה', עצם הכוח לאהוב; הטבה היא תוספת האהבה שמלמעלה, המגדילה אותה.

שושבינא דמטרוניתא שושבינא דמטרוניתא

כינויו של אהרן בזהר: הוא מכין את כנסת ישראל להתייחדות עם ה' באמצעות הדלקת אהבתם.

אחד ויחיד אחד ויחיד

"אחד" הוא אחדות ה', שלפניה העולמות בטלים; "יחיד" הוא ה' כפי שהוא בעצמו, למעלה מכל יחס לעולמות.

אש של הדיוטאש של הדיוט

האהבה שאדם מעורר בעצמו על ידי התכוננות במלכות ה', בדומה לאש שהכוחנים הביאו למזבח לצד האש מן השמים.

רמ"ח אברין דמלכא רמ"ח אברין דמלכא

רמ"ח מצוות עשה; כשאוחזים באחת מהן, ממשיכים את ה' עצמו אל האדם, כשם שאחיה באחד מאברי המלך מושכת אל האדם את המלך.

מדוע מציינים את חנוכה בנרות

1 ענין חנוכה.¹ הנה קבעו הנס בנרות.² משא"כ בשאר נסים בפסח ביציאת מצרים תאכלו מצות³ בפורים ימי משתה ומשחה⁴ כנגד הגלות שהיה ג"כ גופני במצרים בחומר ובלבנים⁵ ובימי המן בקש להשמיד כוי ושללם לבוז⁶

ענין חנוכה. הנה, את הנס קבעו לציין בהדלקת נרות. לא כך בשאר הנסים: בפסח, לזכר יציאת מצרים, "תאכלו מצות"; ובפורים — "ימי משתה ומשחה", כנגד הגלות, שהייתה גם היא גופנית: במצרים — "בחומר ובלבנים", ובימי המן ביקש "להשמיד...". "וישללם לבוז".

המאמר פותח בהערה שכל חג מציין את הנס בדרך המתאימה לו. פסח ופורים מצוינים באכילה ובמשתה, משום שהגלויות הללו איימו על גופם של היהודים: השעבוד במצרים, וגזירת המן להשמידם ולבזוז את רכושם.

משא"כ בחנוכה⁷ שהיו ישראל שרוים על אדמתם ולא גלו מארצם רק גלות התורה⁸ להשכיחם תורתך ולהעבירם חוקי רצונך לפיכך קבעו בנרות על שם הפסוק (משלי ו) כי נר מצוה ותורה אור⁹ ודרך¹⁰ חיים תוכחות מוסר.

לא כך בחנוכה, כשישראל ישבו בארצם ולא גלו מארצם; הייתה רק גלות של התורה — "להשכיחם תורתך ולהעבירם חוקי רצונך". לכן קבעו לציין את הנס בהדלקת נרות, על פי הפסוק (משלי ו): "כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר".

הגזירות היווניות לא גירשו את ישראל מארצם ולא איימו על גופם; הן כוונו נגד התורה, כדי שהיהודים ישכחו אותה וינטשו את מצוותיה. לכן מציינים את ההצלה בהדלקת נרות, שכן הפסוק במשלי מכנה את המצווה נר ואת התורה אור.

ולהבין ענין פסוק זה וגם סיפא דקרא דכתיב ודרך חיים וגוי. צריך ביאור איזה דרך חיים הוא מלבד התורה והמצוות האמורה למעלה בפסוק.

ויש להבין את עניינו של פסוק זה, וגם את סופו, שבו נאמר "ודרך חיים" וגוי. הדבר טעון ביאור: מהי "דרך חיים" מלבד התורה? והמצוות שזכרו בתחילת הפסוק?

אדמו"ר הזקן מעלה על המשך הפסוק. אם המצווה היא הנר והתורה היא האור, איזו "דרך חיים" נוספת הפסוק מוסיף?

המצווה כשמן; שתי הדלקות המנורה

2 והענין כי מה שהמשיל המצוה לנר¹¹ והתורה לאור הוא מוכן שכמו שהנר נקרא על שם השמן¹² כלשון רז"ל נר של שמן נר של שעוה.

והעניין הוא, שהדימוי של המצווה לנר ושל התורה לאור מוכן: כשם שהנר נקרא על שם השמן, כלשון חז"ל "נר של שמן, נר של שעוה",

הפסוק מדמה את המצווה לנר, ואדמו"ר הזקן מסביר מדוע. כלשון חז"ל הנר נקרא על שם החומר המזין אותו — "נר של שמן, נר של שעוה" — ולכן "נר" מציין את חומר הבעירה.

הנה אע"פ שהשמן אין בו אור מצד עצמו ואדרבה הוא מכבה את אור הנופל לתוכו מ"מ ממנו

הרי שאף על פי שאין לשמן אור מצד עצמו, ואדרבה, הוא מכבה את אור הנופל לתוכו, מכל מקום ממנו

השמן אינו מאיר מעצמו; אם שופכים אותו על להבה, הוא מכבה אותה. ואף על פי כן, האור תלוי בו.

ועל ידו נמשך להב שלהבת האור הנאחז בפתילה במעט שמן הנמשך אחר הפתילה שהרי בכלות השמן נכבה האור.

ובאמצעותו נמשכת שלהבת האור האחוזה בפתילה, מכוח מעט השמן הנמשך אחר הפתילה, שהרי כשכלה השמן כבה האור.

הלהבה נאחזת בפתילה ובעזרת את מעט השמן שנמשך לאורכה. כשהשמן נגמר הלהבה כבה, ודבר זה מראה שהאור בא מן השמן.

ככה ממש היא המצוה הגם שהוא רצון המלך בלי שום טעם ודעת ואין בה שום השגה מ"מ ממנה

כך ממש היא המצווה: אף שהיא רצון המלך, בלי שום טעם ודעת, ואין בה שום השגה, מכל מקום ממנה

המצווה דומה לשמן. היא רצון המלך, ומצד עצמה אין בה טעם שהשכל יכול לתפוס.

ועל ידה נמשך ונתגלה אור החכמה זו תורה שבע"פ דאורייתא מחכמה נפקת¹³ והחכמה והבנה בתורה שבעל פה הוא רק

ובאמצעותה נמשך ומתגלה אור החכמה — זו תורה שבעל פה, שהרי "אורייתא מחכמה נפקת"; והחכמה והבנה שבתורה שבעל פה אינן אלא

ובכל זאת, מן המצווה נמשך אור החכמה — חכמת התורה שבעל פה. בוור נאמר שהתורה יוצאת מן החכמה, וכל מטרותה של חכמת התורה שבעל פה היא לכאור את המצוות.

להבין ולהשיג פ"י וטעם המצות כל מסכת לפי ענינה. וביאור ענין זה דרך פרט בעבודת ה'.

להבין ולהשיג את פירוש המצוות וטעמיהן, כל מסכת לפי ענינה. וזהו ביאור העניין בפרט בעבודת ה'.

כל מסכת בתלמוד מבארת את המצוות השייכות לתחומה; זהו ה"אור" הנמשך מן ה"נר". כעת עובר אדמו"ר הזקן להסביר כיצד הדבר מתבטא בעבודת ה' של האדם.

הנה כתיב (שמות ל') בבקר בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה¹⁴ ובהעלות¹⁵ אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה¹⁶. ולהבין למה גבי בבוקר כתיב בהטיבו¹⁷ ובבין הערבים בהעלות.

והנה כתוב (שמות ל'): "בבוקר בבוקר בהטיבו את הנרות יקטירנה", ו"בהעלות אהרן את הנרות בין הערביים יקטירנה". ויש להבין מדוע בבוקר נאמר "בהטיבו", ובין הערביים נאמר "בהעלות".

בציווי התורה על הקטורת מכונה הדלקת הנרות בבוקר "הטבה", ואילו הדלקתם בערב מכונה "העלאה". השאלה היא מדוע מתוארת הדלקת הנרות בשתי שעות היום בפעלים שונים.

הנה כנסת ישראל מקור נשמות ישראל נקרא בשם מנורה והיא מקשה¹⁸ שכל ישראל הם באחדות והיא מתחלקת לשבעה נרות.

והנה כנסת ישראל, מקור נשמות ישראל, נקראת בשם מנורה. המנורה מקשה אחת, משום שכל ישראל מאוחדים, ובכל זאת היא מתחלקת לשבעה נרות.

כנסת ישראל, המקור הכולל של כל נשמות ישראל, היא המנורה. המנורה נעשתה כולה מקשה אחת של זהב, דבר המבטא את אחדותם של כל היהודים; ועם זאת, היא מסתעפת לשבעה נרות.

כי דרך פרט יש ששים רבוא נצוצי כלליי שכל ניצוץ מתחלק לשישים רבוא נצוצות פרטיות כמבואר בתניא¹⁹ ודרך כלל נכללו בשבעים נפש שירדו אבותינו למצרים.²⁰

כי בפרט יש ששים רבוא נצוצות כלליים, וכל ניצוץ מתחלק לשישים רבוא נצוצות פרטיים, כמבואר בתניא; ובכלל הם כלולים בשבעים הנפש שירדו אבותינו למצרים.

הנשמות מתחלקות לשישים רבוא נצוצות כלליים, שכל אחד מהם מתחלק לשישים רבוא נצוצות פרטיים. באופן כללי יותר, הם כלולים בשבעים נפשות בית יעקב שירדו למצרים.

קטע 3 • 31-4

אהרן והאהבה שמלמעלה

3 וכלל מן הכלל נק' בשם שבעה נרות דהנה אהרן שושבינא דמטרוניתא^{21,22} הוא אהרן כהן לאל עליון²³ משבעי רועים^{24,25} המפרנסים ומשפיעים אלהותו ית' בכנסת ישראל שיאירו באור האהבה להתלהט אליו ית' בכלות

והכלל שבתוך הכלל נקרא בשם שבעה נרות. הנה אהרן, שושבינא דמטרוניתא, הוא "אהרן כהן לאל עליון", אחד משבעת הרועים המפרנסים ומשפיעים את אלקותו יתברך בכנסת ישראל, כדי שיאירו באור האהבה ויתלהטו אליו יתברך בכלות

שבעים הנפשות מתכללות, באופן הכללי ביותר, בשבעה נרות. נרות אלה מקבילים לשבעת הרועים המשפיעים אלקות לעם ישראל. אהרן, המכונה בזוהר "שושבינא דמטרוניתא", הוא אחד מהם: הוא מביא את הכלל — כנסת ישראל — אל המלך. תפקידו להצית בהם אהבה לה', עד שתבער בנשמה כמיהה לצאת מגדרה.

הנפש כשלהבת העולה מאליה²⁶ ולקיים מצות ואהבת²⁷ שמקבלים עליהם בק"ש שיהי' כך באמת לאמתו תקוע בלב כל אחד ואחד מישראל שהאדם מצד עצמו מאחר שהוא מגושם ומלובש בענינים גשמיים לא היה יכול לולי הקב"ה עוזרו.²⁸

הנפש כשלהבת העולה מאליה, ולקיים את מצוות "ואהבת", שהם מקבלים על עצמם בקריאת שמע, כך שתהיה באמת לאמתו קבועה בלבו של כל אחד ואחד מישראל. שהרי האדם מצד עצמו, מאחר שהוא מגושם ולבוש בענינים גשמיים, לא היה יכול. לכך אלמלא הקב"ה עוזרו.

הלהבה "העולה מאליה" היא אמת המידה ההלכתית להדלקת הנרות, וכאן היא מתארת אהבה הנעשית כוח עצמאי ומתמיד. כל יהודי מקבל על עצמו בקריאת שמע את הציווי לאהוב את ה', אך אדם הלבוש בגוף גשמי אינו יכול לחוש אותה באמת בלי עזרת הקב"ה.

4 והעזר הוא אהבה הבאה מלמעלה להמשיכו אליו. וזהו בחי' בהעלות ובהטיבו. כי הנה אמרו רז"ל אע"פ שהאש יורד מן²⁹ השמי' מצוה להביא מן ההדיוט.³⁰

והעזרה היא אהבה הבאה מלמעלה, כדי להמשיך אותו אליו. וזוהי בחינת "בהעלות" ו"בהיטיבו". שהרי אמרו רז"ל: "אף על פי שהאש יורדת מן השמים, מצווה להביא מן ההדיוט".

עזרת ה' באה כאהבה הנשלחת מלמעלה ומושכת את האדם אליו; לכך מתייחסים שני הפעלים "בהעלות" ו"בהיטיבו". רז"ל לימדו שאף על פי שירדה אש מן השמים על המזבח, יש מצווה להביא גם אש מן ההדיוט.

פ"י הדיוט³¹ הוא האהבה שאדם לוקח מחמת העולמות מבחי' מלכותו ית' שהוא מלך גדול ונורא כלומר, "הדיוט" הוא האהבה שאדם מעורר בעצמו מכוח העולמות, מבחינת מלכותו יתברך — שהוא מלך גדול ונורא. "אש מן ההדיוט" מסמלת את האהבה שאדם מעורר בעצמו, מתוך התבוננות במלכות ה' על העולמות. הוא מלך גדול ונורא על כולם.

על כל העולמות עליונים ותחתונים וכל צבא השמים³² לך משתחוים ואלף אלפין ורבו רבבן קדמוהי³³ כו' כמבואר בגמרא³⁴ ובזוהר בביאור ענין רבוי העולמות וגדולתו.

על כל העולמות העליונים והתחתונים, ו"כל צבא השמים לך משתחוים", ו"אלף אלפין ורבו רבבן קדמוהי" וגו', כמבואר בגמרא ובזוהר, בביאור ריבוי העולמות וגדולתו.

התבוננות בריבוי העולמות ובצבאות המשתחוים לה', כפי שמתואר בתלמוד ובזוהר, מעוררת באדם אהבה אליו. זוהי אהבה שביכולתו להשיג בכוחות עצמו.

אחד ויחיד: המלכות כענווה

5 ועי' זה תקנו חז"ל לומר בשכמלי' ^{35,36} לפני ואהבת. כי הנה אנו אומרים יחיד חי העולמים ³⁷ מלך משוכח ומפואר עדי עד שמו הגדול כו'. פי' יחיד הוא למעלה מבחי' אחד.

ועל דרך זה תיקנו חז"ל לומר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" לפני "ואהבת". שהרי אנו אומרים: "יחיד חי העולמים מלך משוכח ומפואר עדי עד שמו הגדול" וכו'. כלומר, "יחיד" הוא למעלה מבחינת "אחד"

חז"ל תיקנו לומר בלחש "ברוך שם כבוד מלכותו" לפני "ואהבת" מאותה סיבה: כדי לעורר את האהבה הנולדת מהתבוננות במלכות ה'. בתפילת שחרית מכנים את ה' "יחיד", מדרגה שלמעלה מ"אחד"

כי אחד היינו כמאמר רז"ל שהוא אחד בשמים ובארץ ³⁸ ובד' רוחות העולם כי כל העולמות עליוני אינם תופסים מקום להיות יש ודבר נפרד בפני עצמם וכולא קמ"י כלא וכאין נגדו חשיבי ממש ואין עוד מלבדו. ³⁹

כי "אחד" הוא, כלשון חז"ל, שהוא אחד בשמים ובארץ ובארבע רוחות העולם; שהרי כל העולמות העליונים אינם תופסים מקום כיש ודבר נפרד בפני עצמם, ו"כולא קמיה כלא" — והם נחשבים כאמת כאין וכאפס לפניו, ואין עוד מלבדו

"אחד" פירושו שה' אחד בשמים, בארץ ובארבע רוחות העולם: העולמות קיימים, אך הם כאין לפניו ואין להם מציאות עצמאית. זוהי אחדות ה'. כפי שהיא מתייחסת לבריאה

לכן נקרא אחד והיינו כשמעריכין אותו נגד העולמות. אבל יחיד פי' הוא יחיד ומיוחד בפני עצמו והוא לבדו הוא ואינו בגדר העולמות כלל.

לכן נקרא "אחד", וזהו כשמשווים אותו לעולמות. אבל "יחיד" פירושו שהוא יחיד ומיוחד בפני עצמו, הוא לבדו, ואינו בגדר העולמות כלל.

"אחד" עדיין מתאר את ה' ביחס לעולמות. "יחיד" מתאר אותו כפי שהוא בעצמו, מעבר לכל יחס לעולמות

6 וחי העולמים מלך פי' שכל חיות העולמות שמחיה את כולם ומהווה את כולם עליונים ותחתונים אינו אלא בשביל שהוא מלך וכולם מקבלים חיות מבחי' מלכותו ית' בעבור היותו מלך עליהם.

ו"חי העולמים מלך" פירושו שכל חיות העולמות, שבה הוא מחיה את כולם ומהווה את כולם, העליונים והתחתונים, באה רק מפני שהוא מלך; וכולם מקבלים חיות מבחינת מלכותו יתברך, משום שהוא מלך עליהם

"חי העולמים מלך" פירושו שה' נותן לעולמות חיות ומציאות רק בתור מלכם. מלכות היא יחס לזולת, ולכן חיות העולמות באה ממלכותו של ה' ולא מעצמותו

וכן מה שמשובח ומפואר דהיינו השבח מחמת שמשיגים גדולתו הוא עדי עד כי לגדולתו אין חקר⁴⁰ ולמעלה יש שבח אחר שבח ועילוי אחר עילוי עד אין קץ ואין תכלית והכל הוא בעבור שמו הגדול

וכן מה שהוא "משובח ומפואר" — כלומר, השבח הבא מכך שהם משיגים את גדולתו — הוא "עדי עד", כי "לגדולתו אין חקר"; ולמעלה יש שבח אחר שבח ועלייה אחר עלייה, עד אין קץ ואין תכלית. כל זה הוא בעבור "שמו הגדול"

שבחם של הנבראים לה', הנובע ממידת ההשגה שלהם בגדולתו, אינו פוסק לעולם, שכן תמיד יש מדרגה נעלה יותר להשיג. ואף על פי כן, כל השבח הזה הוא ל"שמו הגדול" ולא לו עצמו.

כי להיות נקרא שמו ומלכותו עליהם בלבד הוא ואינו יכול לנגוע לבחיי עצמותו ומהותו כלל

כי כל זה נועד לכך ששמו ומלכותו ייקראו עליהם בלבד, ואין הדבר יכול לגעת כלל בבחינת עצמותו ומהותו

תכלית כל זאת היא ששמו ומלכותו של ה' יחולו על העולמות. שום דבר מזה אינו מגיע לעצמותו

כי לית מחשבי תפיסי ביי כלל⁴¹ שהוא יחיד ומיוחד ונשגב שמו לבדו⁴² כדכתיב מלכותך מלכות כל עולמים.⁴³

כי "לית מחשבה תפיסא ביה כלל", שהרי הוא יחיד ומיוחד, ו"נשגב שמו לבדו", ככתוב: "מלכותך מלכות כל עולמים"

שום מחשבה אינה יכולה לתפוס את ה', שהרי הוא יחיד ושמו לבדו נשגב. לכן נאמר "מלכותך מלכות כל עולמים": מלכותו מתייחסת לעולמות, ואילו הוא עצמו למעלה מהם.

7 וזהו במקום שאתה מוצא גדולתו⁴⁴ שם אתה מוצא ענותנותו.⁴⁵ כדכתיב המשפילי לראות⁴⁶ בשמים ובארץ שאצלו ית' נחשב זאת להשפלה ולענוה להחיות רוח שפלים.⁴⁷

זהו [פירוש] "במקום שאתה מוצא גדולתו, שם אתה מוצא ענותנותו", כמו שכתוב: "המשפילי לראות בשמים ובארץ"; שכן בעיניו יתברך הדבר נחשב להשפלה ולענוה, "להחיות רוח שפלים"

חז"ל לימדו שבכל מקום שבו נזכרת גדולתו של ה', נזכרת גם ענותנותו. אפילו ההשגחה על השמים והארץ היא בעיני ה' השפלה של עצמו, כדי להחיות את השפלים

וכן מה שכתוב סומך נופלים ורופא חולים וזוקף כפופים⁴⁸ וכל הממלכה נקרא בשם ארץ להיות כארץ הלזו השפלה⁴⁹ שירדה ממקום כבודה להיות מלך שמו נקרא.⁵⁰

וכן נאמר: "סומך נופלים, ורופא חולים, וזוקף כפופים". כל המלכות נקראת בשם "ארץ", משום שהיא כארץ השפלה הזאת, שירדה ממקום כבודה, כדי שייקרא ה' בשם "מלך"

מלכותו של ה' נקראת "ארץ", המדרגה הנמוכה ביותר, מפני שהנהגת העולמות היא ירידה ממקום כבודו. ה' משפיל את עצמו כדי שיוכל להיקרא מלך

8 ולכן זאת יבין כל יציר בשומו אל לבו וירחיב דעתו בגדולתו ית' ונפלאות מעשיו ברכוי העולמות עד אין חקר הנה ישכיל שזהו ענותנותו ית' ואין ערוך אליו שאינו בגדר עלמין כלל.

לכן כל יציר יבין זאת, כשישים אל לבו וירחיב את דעתו בגדולתו יתברך ובנפלאות מעשיו, בריבוי העולמות שאין לו חקר; אז ישכיל שזהו ענותנותו יתברך, ואין לו ערוך, שכן הוא אינו בגדר עולמות כלל.

כל מי שמתבונן לעומק בגדולתו של ה', המשתקפת באינספור העולמות, יבין שכל זה אינו אלא ענותנותו. אין להשוות אליו עצמו כלל, שכן הוא למעלה מן העולמות לגמרי.

קטע 5 • 91

העלאה, הטבה והמצוות

9 והוא השוה ומשוה קטן וגדול ממילא תתלהט ותתלהב נפש ולב לאור באור האהבה בכל נפשך⁵¹ ממש לצאת מגדר העולמות

והוא "השוה ומשוה קטן וגדול". ממילא תתלהט ותתלהב הנפש והלב להאיר באור האהבה בכל נפשך ממש, ולצאת מגדר העולמות,

ה' מתייחס לקטן ולגדול באותה מידה, ולכן מי שמבין שכל העולמות אינם אלא ענותנותו של ה' ירצה לצאת לגמרי מגבולותיהם. אהבתו תבער "בכל נפשך" — כמיהה לדבקות בה' שמעבר לכל מציאות נבראת.

כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ⁵² כלה שארי ולכבי⁵³. וזהו ואהבת את ה' אלהיך כי אהבה משרש אבה שהוא מלשון חפץ ורצון.⁵⁴

כמו שכתוב: "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ, כלה שארי ולכבי". וזהו [פירוש] "ואהבת את ה' אלקיך", כי אהבה היא משרש אבה, מלשון חפץ ורצון.

זעקתו של בעל התהלים, שאינו רוצה דבר בשמים או בארץ מלבד ה', מבטאת אהבה זו. אחר כך מפרש אדמו"ר הזקן את "ואהבת" על פי השורש אבה, שמשמעותו לרצות.

דהיינו רעותא דלבא שיהי' ה' אלהיך ולדבקה בו ממש וע"י אתערותא דלתתא זו יחול עליו אור האהבה מלמעלה להגדיל מדורת אש האהבה בלבו יותר מכדי כח אנושי ושרש נשמתו

היינו רעותא דלבא, שה' יהיה "אלקיך", ולדבקה בו ממש. ועל ידי אתערותא דלתתא זו יחול עליו אור האהבה מלמעלה, להגדיל את מדורת אש האהבה בלבו למעלה מכוחו האנושי ומשורש נשמתו,

אהבה היא אפוא רצון הלב שה' יהיה באמת "אלקיך", ולהידבק בו. כאשר האדם מעורר רצון זה מלמטה, שורה עליו אהבה מלמעלה ומעצימה את האש שבלבו מעבר למה שכל אדם, ואפילו שורש נשמתו, יכול לעורר בכוחות עצמו.

שהיא בגדר וגבול ונברא לקרבה אל ה' ממש וביטול אליו במציאות ממש ע"י בחינת אהרן כהנא רבא

שהיא בגדר וגבול ונבראת, כדי להתקרב לה' ממש ולהתבטל אליו במציאות ממש, על ידי בחינת אהרן כהנא רבא

גם שורש הנשמה הוא נברא ומוגבל. האהבה שמלמעלה, הניתנת באמצעות אהרן העליון, הכהן הגדול, מאפשרת לאדם להתקרב לה' באמת ולהניח את מציאותו עצמה לפניו.

כי ואהבת בגמטריא ב' פעמים אור ונקרא' בחינה זו בהטיבו שמטוב וחסד עליון משפיע על רוח

שפלים⁵⁵ להטיב ולהגדיל את האהבה שלמטה.⁵⁶

כי "ואהבת" בגימטריה פעמיים אור, ובחינה זו נקראת "בהיטיבו", שכן מטוב וחסד עליון הוא משפיע על רוח שפלים, להיטיב ולהגדיל את האהבה שלמטה.

הגימטריה של "ואהבת" היא 414, פי שניים מן הגימטריה של "אור" (207), ורומזת לשני אורות של אהבה: אחד מלמטה ואחד מלמעלה. האהבה שמלמעלה היא "הטבה", מלשון טוב, משום שהיא נובעת מטובו של ה' לשפלים ומיטיבה ומגדילה את האהבה שלמטה.

אך הנה באמת גם אתערותא דלתתא כנ"ל אשר יחפוץ האדם לדבקה בו ממש גם זאת

אך הנה, באמת גם אתערותא דלתתא הנזכרת לעיל — שהאדם יחפוץ להידבק בו ממש — גם היא

אדמו"ר הזקן מוסיף כעת נקודה נוספת. גם אתערותא דלתתא, רצונו של האדם עצמו להידבק בה', שהוצגה לעיל כמאמץ שלו, אינה באמת שלו.

מתת אלהים היא⁵⁷ לא לפי כח נפש האדם ומזגו ותכונתו ונקרא' בחינת ובהעלות אהרן שאהרן העליון

הוא הנותן כח בכנסת ישראל לעורר את האהבה זו.

מתת אלקים היא, ולא לפי כוח נפש האדם, מזגו ותכונתו. והיא נקראת בחינת "ובהעלות אהרן", שכן אהרן העליון הוא הנותן כוח בכנסת ישראל לעורר אהבה זו.

גם הרצון הזה הוא מתנת אלקים, ולא תוצאה של מזגו או כוחו של האדם. הוא נקרא "הדלקה", מפני שאהרן העליון נותן לישראל את הכוח להבעיר את אהבתם.

וזהו בין הערבים שהוא מדת ערב ולילה וחשך מצד עצמו שאין בו אור. אבל מדת בוקר שהוא מדת

אברהם איש החסד כמ"ש וישכם אברהם בבקר^{58,59} הוא בחינת בהיטיבו.

וזהו "בין הערבים", שהיא מדת ערב, לילה וחושך מצד עצמו, שאין בו אור. אבל מדת בוקר, שהיא מדת אברהם איש החסד, כמו שכתוב "וישכם אברהם בבוקר", היא בחינת "בהיטיבו".

הערב מסמל את האדם כשהוא לעצמו, חשוך וחסר אור מצד עצמו, ולכן ההדלקה או היא "ובהעלות": אהרן מדליק את מה שאין בו אור. הבוקר הוא מידת החסד של אברהם, וההדלקה בו היא "בהיטיבו" — תוספת אהבה שמגיעה מלמעלה.

(ועמ"ש לקמן בדי"ה רני ושמחי⁶⁰ בענין רננא ברמשא ושמחה בצפרא) והנה מי זה האדם שיגיע עד הלום שיגיע אליו בחי אהרן העליון. אך הוא ע"י תורה ומצות.

והנה, מי הוא האדם שיגיע עד (.ועיין במה שכתוב לקמן בדיבור המתחיל "רני ושמחי", בענין "רננא ברמשא ושמחה בצפרא") הלום, שתגיע אליו בחינת אהרן העליון? אך הדבר הוא על ידי תורה ומצות

המאמר מפנה למאמר מאוחר יותר על "רננא ברמשא ושמחה בצפרא", בענין צירוף דומה של ערב ובוקר. לאחר מכן הוא שואל כיצד אדם רגיל יכול להגיע למצב שבו מגיעה אליו עזרתו של אהרן העליון, ומשיב: באמצעות תורה ומצות

כי נר מצוה שהמצות נמשכין ממקום גבוה מאד נעלה. ולפיכך אין בהם השגה כלל כמשל השמן הנ"ל שאין נכנסים בפנימיות נפשם רק בבחי מקיף עליהם מלמעלה

כי "נר מצוה", שהמצוות נמשכות ממקום גבוה ונעלה מאוד. ולפיכך אין בהן השגה כלל, כמשל השמן הנזכר לעיל: הן אינן המצוות נקראות "נר" משום שהן נמשכות ממקום גבוה כל כך, שהשכל אינו יכול לתפוס אותו. בדומה לשמן, הן אינן נכנסות להבנת

הנשמה אלא מקיפות אותה מלמעלה.

כמ"ש שום תשים עליך מלך⁶¹ כמו מלך המושל על עמו והוא גבוה עליהם והם עושין רצונו בלי טעם ודעת כי מצות המלך היא ולב מלכים אין חקר⁶² ההשגה שבעבורם נצטוו רק מ"מ הוא

כמו שכתוב "שום תשים עליך מלך": כמו מלך המושל על עמו והוא גבוה מהם, והם עושין את רצונו בלי טעם ודעת, כי זו מצוות המלך, ו"ולב מלכים אין חקר" — ההשגה שבגללה נצטוו; ואף על פי כן, הרי הוא

הציווי שבתורה למנות מלך על האדם עצמו מבהיר את היחס: נתיני המלך מקיימים את הוראותיו בלי להבינן, משום שטעמיו נעלמים מהם. כך גם יהודי מקיים את המצוות כרצון המלך, אף שאינו יכול להשיג את טעמיהן

ע"ד משל כאדם שתופס את המלך באחד מאבריו וממשיכו אליו הנה גם חיותו שבקרכו נמשך אחריו כך כתיב וימינו תחבקני.^{63, 64}

על דרך משל, כאדם שתופס את המלך באחד מאיבריו ומושך אותו אליו — גם החיות שבתוכו נמשכת אחריו. כך כתוב: "וימינו תחבקני".

מי שאוחז במלך באחד מאיבריו ומושך אותו אליו, מושך אליו את המלך כולו, שכן חיות המלך נמצאת בכל איבר. כך אדם המקיים מצווה מושך את ה' עצמו אליו, ככתוב: "וימינו תחבקני"

כי הנה רמ"ח מ"ע הם רמ"ח אברין דמלכא וע"י המשכת המצות ממילא נמשך אחריו בחי יחודו ית' בעצמו ובכבודו בבחינת יחודו כנ"ל:

כי הנה רמ"ח מצוות עשה הן רמ"ח איברין דמלכא, ועל ידי המשכת המצוות נמשכת ממילא אחריהן בחינת יחודו ית' בכבודו, ובכבודו, בבחינת יחודו כנזכר לעיל

רמ"ח מצוות עשה נקראות רמ"ח "איברין דמלכא". בקיום המצוות האדם ממשיך את יחודו של ה' עצמו, כפי שהוסבר, למעלה מכל העולמות.

בעבודה

התבונן בכך שגדולת ה' על כל העולמות אינה אלא ענוותנותו, עד שהלב משתוקק לה' עצמו; דע שגם השתוקקות זו היא מתנה ממנו, והתקרב אליו באמצעות קיום המצוות, שטעמיהן למעלה מהבנה.

שאלות לשיחה

1. מדוע גזרה רוחנית מחייבת ציון בהדלקת נרות ולא בסעודה?
2. כיצד ייתכן ששמן, המכבה להבה שנשפכת עליו, הוא מקור אור המנורה, ומה הדבר מלמד על מצוות שטעמיהן אינם מובנים לנו?
3. מה ההבדל בין "אחד" ל"יחיד", ומדוע הוא מוביל לאהבה המבקשת לצאת מן העולמות?
4. אם אפילו ההתעוררות מלמטה היא מתנה מלמעלה, מה נותר לאדם לעשות?
5. כיצד אחיזה באחד מאברי המלך מסבירה את כוחה של מצווה אחת?

הערות

פסקה 1

1 ענין חנוכה

ההערה מפנה את הקורא להערות המקור של הרבי עצמו על מאמר זה, שנדפסו קודם לכן במהדורת קה"ת.

הערת קה"ת

ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. בכמה כתי"י מצוין "שבת חנוכה תק"ס". ראה ברשימת המאמרים שבסו"ס מאמרי אדה"י הקצרים ע' תרכד הערה 159. לכללות המאמר ראה אוה"ת בראשית כרך ז ע' תתתא, ב ואילך. נ"ך כרך א ע' תקעו.

2 קבעו הנס בנרות

הרבי שואל מדוע נקבעו הנרות, ולא הניצחון הצבאי, כמצוות החג, שהרי בלי הניצחון לא היה נס השמן. הוא משיב שהמלחמה עצמה הייתה על הנרות: נר הנשמה ונר המצווה.

הערת קה"ת

והרי בחנוכה הי' גם הנס דמסרת גבורים ביד חלשים כו' ובלעדו א"א נס הנרות (אבל גם לולא נס הנרות — הי' נגאלים מגלות יון ע"י הנס דמסרת) — ועכ"ל שגם המלחמה היתה בענין הנרות (נר הנשמה ונר המצווה). — (ממכתב כ"ק אדמו"ר זי"ע ימי החנוכה תשל"א) לקו"ש ח"ה ע' 445. ראה אוה"ת בראשית כרך ה תתקסו, ב. ובכרך ז תתקס, א בהקושיא למה קבעו בנרות הלל והודאה ולא במשתה ושמחה כמו ביו"ט. וראה שם תתתמ, ב. ובד"ה מאי חנוכה תשמ"ז. דהרי עיקר הנס הוא נצחון המלחמה וכנוסח תפלת על הנסים ובפרט לפי הנוסח "ועל המלחמות". ראה פלח הרמון בראשית ק, א. בלקו"ת קרח נד, ד מציין לד"ה זה בענין שמעשה המצות נקי נר מצוה.

3 תאכלו מצות

התורה מצווה לאכול מצות בפסח; אדמו"ר הזקן מביא זאת כדרך שבה פסח מציין גאולה גופנית.

שמות י"ב:18 Exodus 12:18

בְּרֵאשִׁית בָּאֶרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעֶרֶב תֹּאכְלוּ מִצֹּת עַד יוֹם הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים לַחֹדֶשׁ בְּעֶרֶב:

In the first month, on the fourteenth day of the month at even, ye shall eat unleavened bread, until the one and twentieth day of the month at even.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 מרדכי קבע שפורים יהיה ימי משתה ושמחה; חגיגה באמצעות הגוף

אסתר ט:22 Esther 9:22

כִּי־יָמִים אֲשֶׁר־נָחַו בָּהֶם הַיְּהוּדִים מֵאִיְבֵיהֶם וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נִהְפָּה לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֵכָל לַיּוֹם טוֹב לְעִשׂוֹת אוֹתָם יָמֵי מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה וּמִשְׁלַח מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמִתְּנוּת לְאֶבְיָנִים:

the days wherein the Jews had rest from their enemies, and the month which was turned unto them from sorrow to gladness, and from mourning into a good day; that they should make them days of feasting and gladness, and of sending portions one to another, and gifts to the poor.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 בחומר ובלבנים

המצרים המררו את חי ישראל בעבודה קשה בחומר ובלבנים — גלות גופנית.

שמות א':14 Exodus 1:14

וַיִּמְרְרוּ אֶת־חַיֵּיהֶם בְּעִבְדָּה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבִלְבָּנִים וּבְכָל־עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה אֶת כָּל־עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־עָבְדוּ בָהֶם בְּקָרָה:

And they made their lives bitter with hard service, in mortar and in brick, and in all manner of service in the field; in all their service, wherein they made them serve with rigour.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 ושללם לבוז

הביטוי "ושללם לבוז" שייך ללשון הגזירות שבמגילת אסתר; הוא מראה שהאיום של המן היה על חיי היהודים ועל רכושם.

אסתר ח':11 Esther 8:11

אֲשֶׁר נָתַן הַמֶּלֶךְ לַיהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל־עִיר־וְעִיר לְהַקְהֵל וּלְעֲמֹד עַל־נַפְשָׁם לְהַשְׁמִיד וּלְהָרֵג וּלְאַבֵּד אֶת־כָּל־חַיִּיל עִם וּמִדִּינָה הַצָּרִים אֹתָם טָף וְנָשִׁים וּשְׁלָלָם לְבוֹז:

that the king had granted the Jews that were in every city to gather themselves together, and to stand for their life, to destroy, and to slay, and to cause to perish, all the forces of the people and province that would assault them, their little ones and women, and to take the spoil of them for a prey,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר ה, יא.

7 שו"ה להשמיד — משא"כ בחנוכה

בכתב יד זה נוספו כאן המילים "בגלות יוון".

הערת קה"ת

בבזך 167 נוסף: בגלות יוון.

8 שו"ה אדמתם — התורה

בכתב יד זה נוספו המילים "אשר ביקשו", כך שהנוסח הוא: "רק גלות התורה, אשר ביקשו להשכיחם".

הערת קה"ת

בבזך 167 הנ"ל נוסף: שרצו.

9 לפיכך קבעו בנרות על שם הפסוק . . כי נר מצוה ותורה אור

הרבי מראה שהפסוק "נר מצוה ותורה אור" שייך במיוחד לנר חנוכה, בהסתמך על פירוש רש"י לשבת כג ע"ב.

שבת כ"ג Shabbat 23b

הערת קה"ת

ושייך במיוחד לנר חנוכה — ראה פרש"י ד"ה בנים שבת כג, ב. (וראה לקו"ש ח"י ע' 143) מכתב כ"ף כסלו תשמ"ו.

10 שלמה המלך מכנה את המצווה נר ואת התורה אור; אדמו"ר הזקן מבסס על הפסוק הזה את קביעת חנוכה בהדלקת נרות, והוא המפתח למאמר כולו

משלי ו':23 Proverbs 6:23

כִּי נֵר מְצוּהָ וְתוֹרָה אֹרֶךְ יָדָיו וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכַחוֹת מוֹסֵר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light,
And reproofs of instruction are the way of life;
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 2

11 מה שהמשיל המצוה לנר

דיון הצמח צדק בפסוק "נר מצווה" שבמשלי, המקביל לקטע זה.
הערת קה"ת
ראה באוה"ת נ"ך משלי ע' תקעו.

12 שהנר נקרא על שם השמן

הצמח צדק מצטט נקודה זו: שהנר נקרא על שם השמן.
הערת קה"ת
מובא באוה"ת נ"ך כרך א ע' תקעו. ראה לקמן לח, ב: ענין הנר הוא שקריו
ע"ש הפתילה כי הוא עיקר הנר. — וראה ד"ה ענין חנוכה סה"מ תרמ"ג ע' לו
שיש בנר ב' פ"י ושניהם הם כוונה אחת. ע"ש.

13 דאורייתא מחכמה נפקת

הזהר מלמד שהתורה יוצאת מן החכמה העליונה; אדמו"ר הזקן משתמש
בכך כדי לזהות את "האור" שבפסוק עם החכמה המתגלה בתורה שבעל
פה.

זח"ב קכא, Zohar II, 121a

הערת קה"ת

זח"ב קכא, א.

14 בבקר בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה

אהרן מקטיר את הקטורת בכל בוקר בעת שהוא מייטיב את נרות המנורה;
הפועל "מייטיב" נעשה אחד משני הצירים של דיון המאמר.

שמות ל"ז: Exodus 30:7

וְהִקְטִיר עָלָיו אֶהָרֹן קֶטֶרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בְּהִיטְבוֹ אֶת־הַנֵּרוֹת
יְקַטִּירָנָה:

And Aaron shall burn thereon incense of sweet spices; every
morning, when he dresses the lamps, he shall burn it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 שו"ה בהטיבו — ובהעלות

בכתב יד זה הנוסח כאן הוא: "ונאמר, 'ובהעלות [אהרן]'"
הערת קה"ת
בבוכ 167 הנ"ל: וכתוב ובהעלות.

16 בערב הוא מקטיר קטורת כשהוא מעלה את הנרות; אדמו"ר הזקן שואל
מדוע נעשה כאן שימוש בפועל אחר

שמות ל"ח: Exodus 30:8

וּבְהֶעֱלֹת אֶהָרֹן אֶת־הַנֵּרוֹת בֵּין הָעֶרְבָּיִם יְקַטִּירָנָה קֶטֶרֶת תָּמִיד לִפְנֵי ה'

לְדֹרֹתֵיכֶם:

And when Aaron lighteth the lamps at dusk, he shall burn it,
a perpetual incense before the L-RD throughout your
generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 גבי בבוקר כתיב בהטיבו . . בהעלותך

הקטעים האלה בלקוטי תורה חוזרים לדיון זה. הקטע בפרשת בהעלותך
מדבר על המנורה כמקור הנשמות, ועל שבעת נרותיה כעל שבעת הרועים

ושבע המידות.

Song of Songs 5:4 שיר השירים ה'ד:4

דודי שְׁלַח יָדוֹ מִן־הַחֹר וּמַעַי הָמוּ עָלָיו:

My beloved put in his hand by the hole of the door, And my
heart was moved for him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בלקו"ת בהעלותך לו, ב. תבא מב, ג. שה"ש ה, ד. סה"מ תרל"ב כרך ב ע'
תקכד — מציין לכאן.

18 והיא מקשה

המנורה הייתה צריכה להיות עשויה מקשה אחת של זהב; הדבר נעשה משל
לאחדותן של כל נשמות ישראל.

שמות כ"ה: Exodus 25:31

וַעֲשִׂיתָ מִנְּרֹת זָהָב טָהוֹר מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה הַמִּנְּוָה יֶרֶכָה וְקָנָה גְּבִיעֶיהָ
כַּפְתָּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמָּנֶה יִהְיוּ:

And thou shalt make a candlestick of pure gold: of beaten
work shall the candlestick be made, even its base, and its
shaft; its cups, its knops, and its flowers, shall be of one
piece with it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

19 כמבואר בתניא

פרק לו בתניא מסביר כיצד נשמות ישראל מתחלקות לשישים ריבוא
נשמות כלליות, שכל אחת מהן מתחלקת בהמשך לניצוצות. כתב היד מציין
את שם הספר האחר, לקוטי אמרים.

הערת קה"ת

פרק לו. [בבוכ 167 הנ"ל: בלק"א].

20 בשבעים נפש שירדו אבותינו למצרים

משה מזכיר שאבותינו ירדו למצרים בשבעים נפש; שבעים אלה הם
השורשים הכלליים של כל נשמות ישראל.

דברים י"ב: Deuteronomy 10:22

בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבֹתֶיךָ מִצְרָיִם וַעֲתָה שְׁמֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ כְּכֹכְבֵּי
הַשָּׁמַיִם לָרֹב:

Thy fathers went down into Egypt with threescore and ten
persons; and now the L-RD thy G-d hath made thee as the
stars of heaven for multitude.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 3

21 אהרן שושבינא דמטרוניא

קטע נוסף בוהר מנה את אהרן "שושבינא דמטרוניא"

זח"א רסו, Zohar I, 266b

זח"ב מט, Zohar II, 49b

הערת קה"ת

ראה זח"א רסו, ב. זח"ב מט, ב. זח"ג (רע"מ) כ, א. קעז, ב. קפ, ב. ערה, ב.
ראה לקמן פא, א. לקו"ת בהעלותך כט, ג. בלקו"ת מסעי פט, ב מציין לכאן
בענין שודמ"ט. ראה אוה"ת תצוה ע' איתקסג ענין שושבינא דמטרוניא.
לקו"ש כח"ב ע' 61 ואילך. ובספר הערכים — חב"ד כרך ב ע' כז ואילך.

22

אהרן שושבינא דמטרוניא

ר'א מהימנא מכנה את אהרן "שושבינא דמטרוניא".

ספר זוהר, ויקרא מ"ז:של"ד-49:342-47:334 Zohar, Vayikra
מ"ט:שמ"ב

All this happened when the men were sinful and not worthy that the spirit of prophecy should rest upon them.' AND IF THE WHOLE CONGREGATION OF ISRAEL SHALL ERR, ETC. This has been explained to mean, "err in interpreting the law". The "congregation" ('adath) refers to those who were in Jerusalem, from whence instruction went forth to all the people, so that if those who were there erred the whole people erred. AND THE THING BE HID FROM THE EYES OF THE ASSEMBLY: the eyes of the assembly are the ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

23

כהן לאל עליון

הביטוי "כהן לאל עליון" נאמר על מלכי צדק; אדמו"ר הזקן מחיל אותו על אהרן ככהן העליון.

בראשית י"ד:18 Genesis 14:18

ומלכִּי־צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם הוֹצִיא לָהֶם וַיְהִי כֹהֵן לָאֵל עֲלִיּוֹן:

And Melchizedek king of Salem brought forth bread and wine; and he was priest of G-d the Most High.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24

אהרן... משבעה רועים

בתשובה לשאלה מהו המקור לכך שאהרן נמנה עם שבעת הרועים, שהרי הגמרא (סוכה נב ע"ב) אינה מונה אותו, מפנה הרבי לזוהר חדש (סוף, תיקונים קד ע"א), המונה את אברהם, יצחק, יעקב, אדם, אהרן, דוד ושלמה, וכן לזוהר (ב, כו ע"ב), המצמיד את אהרן למשה. הרבי משאיר שאלות נוספות פתוחות.

הערת קה"ת

ראה בלקו"ש ח"כ ע' 643 המקור לזה (ממכתב ימי הסליחות ה'תשי"ט), וז"ל: לשאלתו המקור למש"כ בתו"א (לב, ב). ובלקו"ת בהעלותך (כט, ג) דאהרן הוא מז' רועים, דבסוכה (נב, ב) לא נזכר. וכהנ"ל הוא בעוד מקומות בתו"א — כמצוין במפתח. והמקור ע"י י"ל בשנים: (א) בוי"ח (בסופו). תיקונים קד, (א): קם רע"מ על רגליו ואמר רע"מ קדישין אברהם יצחק ויעקב ואדם קדמא ואהרן דוד ושלמה. ועפ"י מתורג"ג: (1) בתו"א (פב, א) — דאברהם הוא הרועה הראשון ובסוכה — אדה"ר. (2) בתו"א (לג, ג) משמע דגם יצחק בכלל הרועים. (ב) בוח"ב (כו, ב): הוא (לי יחיד) אהרן ומשה — לאכללא דא בדה. להעיר מתענית ט, א. וי"ל דלכך בהנ"ל לא נמנה רק א' מהם — העיקרי באותו ענין. וק"ל. והנה עוד יש להקשות בזה, והוא העיקר. בתו"א ולקו"ת מפרש ענין הז"ר שמשפיעים אלקות לכנסי"י כו' ואינו מובן כלל מה ענין שת ומתושלח בזה? והנה הצ"צ עה"פ במיכה (ה, ד) מדייק דשני פ"י בתיבת והקימונו: (א) על אשור. (ב) על בניי (כפי התרגום) — וכדרך ממילא ינוצח אשור. ועפ"י נ"ל ליישב כהנ"ל — דבסוכה הוא לפי פ"י הא'. ובזו"ח ע"פ פ"י הב'. ולולא דמסתפינא הייתי אומר לבדוק בדפוסים הראשונים של הז"ח אולי צ"ל במקום אדה"ר — יוסף. וע"י האושפזין דחה"ס. אבל עומד לנגד ביאור זה מה שבתו"א (לג, ד) ובסמה"צ להצ"צ מצות חנוכה מעתיק מסוכה הנ"ל ומפרש ענין הרועים כנ"ל. אבל יעוין שם שמביא מהז"ר רק אברהם יעקב ומשה. ועצ"ע. ואכ"מ.

25

משבעי רועים

הגמרא מדברת על שבעת הרועים; הרשימה שלה אינה מזכירה את אהרן,

ונקודה זו נידונה במכתבו של הרבי שבערות

סוכה נ"ב ב:513:52b Sukkah

"והיה זה שלום אשור כי יבא בארצנו וכי ידרוך בארמנותינו ונקמנו עליו שבעה רועים ושמנה נסיכי אדם". מאן נינהו "שבעה רועים"? דוד באמצע, אדם שת ומתושלח מימינו, אברהם יעקב ומשה בשמאלו. ומאן נינהו "שמנה נסיכי אדם"? ישי, ושואל, ושמואל, עמוס, וצפניה, צדקיה, וישיה, ואליהו.

And this shall be peace: when the Assyrian shall come into our land, and when he shall tread in our palaces, then shall we raise up against him seven shepherds and eight princes among men" (Micah 5:4). Who are the "seven shepherds"? — David in the middle, Adam, Seth and Methuselah on his right, and Abraham, Jacob and Moses on his left. And who are the "eight princes among men"? — Yishai, Shaul, Shmuel, Amos, Zephaniah, Zedekiah, the Messiah, and Elijah.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

26

כשלהבת העולה מאליה

חז"ל אומרים שיש להדליק עד שהלהבה עולה מאליה; כאן הדבר מתאר אהבה לה' הנעשית כוח עצמאי ומתמיד.

שבת כ"א א:ט"ז Shabbat 21a:9

תני רמי בר חמא: פתילות ושמינים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת — אין מדליקין בהן במקדש, משום שנאמר: "להעלות נר תמיד". הוא תני לה, והוא אומר לה — כדי שתהא שלהבת עולה מאליה, ולא שתהא עולה על ידי דבר אחר.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

27

ואהבת

הציור "ואהבת את הוי' אלקיך", שאותו מקבלים על עצמם בקריאת שמע; אדמו"ר הזקן אומר שהוא צריך להיות קבוע באמת בלבו של כל אדם.

דברים ו:ה' Deuteronomy 6:5

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

28

לולי הקב"ה עוזרו

חז"ל אומרים שיצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, ושאלמלא הקב"ה עוזרו לא היה יכול לו; אדמו"ר הזקן מחיל זאת על היכולת לאהוב את ה'

קידושין ל' בבב Kiddushin 30b

4 פסקה

29

אע"פ שהאש יורד מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט

הגמרא מלמדת שאף על פי שירדה אש מן השמים על המזבח, מצווה להביא אש מן ההדיוט; אדמו"ר הזקן מפרש אותה כאהבה שאדם מעורר בעצמו

עירובין ס"ג א:ט"ז Eruvin 63a:15

ושלא בפניו לא? והא תניא: רבי אליעזר אומר: לא מתו בגי אהרן עד שהורו הלכה בפני משה רבן. מאי דרוש: "ונתנו בגי אהרן הפכה אש על המזבח". אמר: אף על פי שהאש יורדת מן השמים, מצוה להביא מן ההדיוט.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

יומא כ"א ב:ה-ו"ר Yoma 21b:5-6

פי קא אמרינן — בדהדיוט. דתנא: "ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח", אף על פי שאש יורדת מן השמים, מצוה להביא מן ההדיוט. רבוצה פארי. והתנא, אמר רבי חנינא סגן הכהנים: אני ראיתי, ורבוצה ככלב! לא קשיא: כאן — במקדש ראשון, כאן — במקדש שני.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

עירובין סג, א. יומא כא, ב. נג, א. ראה רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ב ה"א. בלקו"ת שמע"צ עט, ב. מציין לכאן: "דלשם [=כאן] נתבאר בע"א קצת דהיינו שזהו האהבה שהאדם לוקח מחמת העולמות מבחי' מלכותו ית' כו". ע"כ. וראה ג"כ באוה"ת פ' ויקרא ע"ז.

30 אע"פ שהאש יורד מן השמי' מצוה להביא מן ההדיוט

הרמב"ם פוסק שאף על פי שירדה אש מן השמים, מצווה להביא אש מן ההדיוט למזבח.

Mishneh Torah, Daily Offerings and Additional Offerings
משנה תורה, הלכות תמידים ומוספין ב"א:21

מצות עשה להיות אש יקודה על המזבח תמיד שנאמר (ויקרא ו' ו) "אש תמיד תוקד על המזבח". אף על פי שהאש ירדה מן השמים מצוה להביא אש מן ההדיוט שנאמר (ויקרא א' ו) "ונתנו בני אהרן הכהנים אש על המזבח":

Torat Emet 363 (Public Domain)

31 פ"י הדיוט

בכתב יד זה חסרה כאן המילה "הדיוט".

הערת קה"ת

בבוכ 167 ליתא תי' "הדיוט".

32 צבא השמים

הלוויים מצהירים שכל צבא השמים משתחוה לה', בורא השמים והארץ; הדבר מבטא את מלכותו על העולמות.

Nehemiah 9:6 ט:רמחמיה

אתה-הוא ה' לבדך אתה עשית את-השמים שמי השמים וכל-צבאם הארץ וכל-אשר עליה הימים וכל-אשר בהם ואתה מחיה את-כלם וצבא השמים לה משתחוים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

נחמ"י ט, ו.

33 ואלף אלפין ורבו רבבן קדמוהי

דניאל רואה אלף אלפים המשמשים את ה' וריבוא רבבן עומדים לפניו — תמונה של מרחבי מלכותו.

Daniel 7:10 ז:דניאל

נהר דינור נגד ונפק מן-קדמוהי אלף אלפין ישמשונה ורבו רבבן קדמוהי יקומו דינא יתב וספרין פתיחו:

A fiery stream issued And came forth from before him; thousand thousands ministered unto him, And ten thousand times ten thousand stood before him; The judgment was set, And the books were opened.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דניאל ז, י.

34 כמבואר בגמרא

דיון הגמרא בשמים ובצבאותיהם, המצוין בקה"ת כקטע העוסק בריבוי העולמות.

חגיגה י"ב Chagigah 12a

הערת קה"ת

חגיגה יב, א.

5 פסוק

35 תקנו חז"ל לומר בשכמל"ו

הגמרא מסבירה מדוע אומרים "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" אחרי הפסוק הראשון של קריאת שמע, אף שהדברים אינם מופיעים בתורה.

Pesachim 56a:8-9 ט"ח-ט"ז

אמרי רבנן: היכי נעביד? נאמריה, לא אמרו משה רבינו. לא נאמריה, אמרו יעקב. התקינו שיהיו אומרים אותו בחדש. אמר רבי יצחק, אמרי דבי רבי אמי: משל לבת מלך שהריחה ציקי קדירה. אם תאמר — יש לה גנאי. לא תאמר — יש לה צער. התחילו עבדיה להביא בחדש. אמר רבי אבהו: התקינו שיהיו אומרים אותו בקול רם, מפני תרעומת המינין. ובגנהרדעא, דליכא מינין, עד השתא אמרי לה בחדש.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

פסחים נו, א. שו"ע א"ח סי' סא.

36 תקנו חז"ל לומר בשכמל"ו

שולחן ערוך פוסק שאומרים בלחש "ברוך שם כבוד מלכותו" אחרי הפסוק הראשון של קריאת שמע.

Shulchan Arukh, Orach Chayim 61:13-14 חיים אורח
ס"א:י"ג-י"ד

אחר פסוק ראשון צריך לומר בשכמל"ו בחשאי: צריך להפסיק מעט בין לעולם ועד לואהבת כדי להפסיק בין קבלת מלכות שמים לשאר מצות: הגה ויש להפסיק בפסוק ראשון בין ישראל לה' ובין אלקינו לה' השני כדי שיהא נשמע שמע ישראל כי ה' שהוא אלקינו הוא ה' אחד (רוקח) ויש להפסיק מעט בין אחד לברוך כי עיקר קיבול מלכות שמים הוא פסוק ראשון (אבודרהם):

Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain)

37 יחיד חי העולמים

מאמר מאוחר יותר מסביר את "מלכותך מלכות כל עולמים": העולמות נובעים ממלכות ה', שהיא הארה חיצונית בלבד ואינה נוגעת למלך עצמו; ו"ברוך שם..." מתייחס למדרגת השם בלבד. בהמשך הוא מראה כיצד הדבר מביא לאהבת ה' בשני היצרים.

הערת קה"ת

ראה לקמן מ, ג.

ונשגב שמו לבדו

"נשגב שמו לבדו": ה' למעלה מכל העולמות המשבחים אותו.

תהילים קמ"ח:י"ג:13 Psalms 148:

יְהִלְלוּ אֶת־שֵׁם ה' כִּי־נִשְׁגַּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוּ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמַיִם:

Let them praise the name of the L-RD, For His name alone is exalted; His glory is above the earth and heaven.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מלכותך מלכות כל עולמים

"מלכותך מלכות כל עולמים": מלכות ה' היא היחס שלו לעולמות, ואילו הוא עצמו נשאר למעלה מהם.

תהילים קמ"ה:י"ג:13 Psalms 145:

מִלְכוּתְךָ מְלָכוּת כָּל־עֲלָמִים וּמִשְׁלֶתְךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, יג.

פסוקה 7

במקום שאתה מוצא גדולתו

מאמר מוקדם יותר במקץ, שבו מובאים המקורות לאמירה זו. הוא מתאר כיצד העולמות העליונים הגדולים יורדים שלב אחר שלב עד לעשייה הגשמית, כדי שה' יהיה "אלוקי".

הערת קה"ת

נסמן לעיל לא, ד.

45

במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנות

רבי יוחנן מלמד שבכל מקום שבו הכתוב מזכיר את גדולתו של ה' הוא מזכיר גם את ענותנותו; אדמו"ר הזקן מפרש את מלכותו של ה' על העולמות כביטוי לענווה זו.

מגילה ל"א א:י"ב-י"ג:31a:12-13 Megillah

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל מְקוֹם שֶׁאֵתָּה מוֹצֵא גְבוּרָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֵתָּה מוֹצֵא עֲנוּתוֹתָיו. דָּבָר זֶה כְּתוּב בַּתּוֹרָה, וְשְׁנַיִ בְּנְבִיאִים, וּמִשְׁוֹלֵשׁ בְּכַתּוּבִים. כְּתוּב בַּתּוֹרָה: "כִּי ה' אֱלֹהֶיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וְאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים", וּכְתִיב בַּתְּרִיָּה: "עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט תּוֹם וְאֶלְמָנָה". שְׁנַיִ בְּנְבִיאִים: "כֹּה אָמַר יְהוָה וְנִשְׁאָר שׁוֹכֵן עַד וְקָדוֹשׁ וְגוֹ", וּכְתִיב בַּתְּרִיָּה: "וְיָאֵת דָּכָא וְשִׁפְלָא רוּחַ", מִשְׁוֹלֵשׁ בְּכַתּוּבִים, דְּכְתִיב: "סוּלוֹ לְרוּכַב בְּעֶרְבוֹת קָהָ שְׁמוֹ", וּכְתִיב בַּתְּרִיָּה: "אֲבִי יְתוּמִים ...

Yohanan said: Wherever you find [mentioned in the Bible] the power of the Holy One, blessed be He, you also find his humility. This fact is stated in the Torah, repeated in the Prophets, and stated a third time in the [Sacred] Writings. It is written in the Torah, "For the L-rd your G-d, He is the G-d of gods and L-rd of lords," and it says immediately afterwards, "He executes justice for the orphan and widow" (Deuteronomy 10:17). It is repeated in the Prophets: "For thus said He who ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

46

המשפילי לראות

ה' משפיל את עצמו לראות בשמים ובארץ: אפילו הפניית תשומת לבו

שהוא אחד בשמים ובארץ

הגמרא מלמדת שכאשר אומרים "אחד" בקריאת שמע, יש לכוון שה' מושל בשמים, בארץ ובארבע הרוחות.

ברכות י"ג ב:י"ח:13b:18 Berakhot

תנו רבנן: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" זו קריאת שמע של רבי יהודה הנשיא. אמר לקה רב לרבי חייא: לא תזינא לקה לרבי דמקבל עליה מלכות שמים. אמר לקה: בר פחתי, בשעה שמעביר ידיו על פניו, מקבל עליו עול מלכות שמים.

Our Rabbis have taught: "Hear, O Israel, the L-rd our G-d, the L-rd is one" — that was the reading of the Shema' of R. Judah ha-Nasi'. Rab said to R. Hiyya, "I have never seen Rabbi receive the yoke of the kingdom of heaven upon himself." He replied to him, "Son of princes, at the time when he passed his hands across his face, he received upon himself the yoke of the kingdom of heaven."

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות יג, ב.

39

ואין עוד מלבדו

"אין עוד מלבדו": אדמו"ר הזקן מפרש זאת כך שאין לעולמות מציאות נפרדת מה'.

דברים ד:ל"ה:4:35 Deuteronomy

אֵתָּה הָרָאִתָּ לְדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְּבָדּוֹ:

Unto thee it was shown, that thou mightiest know that the L-RD, He is G-d; there is none else beside Him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 6

40

לגדולתו אין חקר

"לגדולתו אין חקר": אדמו"ר הזקן משתמש בפסוק כדי להראות ששבח לה' יכול לעלות בלי סוף.

תהילים קמ"ה:ג:145:3 Psalms

גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלֹגְדָלְתּוֹ אֵין חֶקֶר:

Great is the L-RD, and highly to be praised; And His greatness is unsearchable.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41

לית מחשבי תפיסי ביי כלל

בדרוש של אליהו נאמר שאין מחשבה תופסת בה' כלל; כאן הדבר מלמד ששום שבה אינו מגיע לעצמותו.

תקוני זוהר י"א א:י"ב-י"א:17a:10-12 Tikkunei Zohar

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא בך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת (נ"א אתכסייא) מבני נשא. ואנת הוא דקשר לון ומיחד לון. ובגין דאנת מלגאו. כל מאן דאפריש חד מן חברה מאלין עשר. אתחשיב ליה כאלו אפריש בך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

לעולמות העליונים ביותר היא ירידה.

Psalms 113:6 וי"ט:6 תהילים

הַמִּשְׁפִּילִי לָרְאוֹת פְּשָׁמִים וּבָאָרֶץ:

That looketh down low Upon heaven and upon the earth?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיג, ו. סומך נופלים ורופא חולים וזוקף כפופים:

47

להחיות רוח שפלים

ה', השוכן במרומים, נמצא עם השפלים כדי "להחיות רוח שפלים"

Isaiah 57:15 וי"ט:15 ישעיהו

כִּי כֹה אָמַר רִם וְנָשָׂא שֶׁכֶן עַד וְקָדוֹשׁ שָׁמוּ מְרוֹם וְקָדוֹשׁ אֲשַׁכּוֹן וְאֶת־דִּכָּא וְשַׁפְל־רוּחַ לְהַחְיֹת רוּחַ שְׁפָלִים וְלְהַחְיֹת לֵב נִדְכָּאִים:

For thus saith the High and Lofty One That inhabiteth eternity, whose name is Holy: I dwell in the high and holy place, With him also that is of a contrite and humble spirit, To revive the spirit of the humble, And to revive the heart of the contrite ones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48

וזוקף כפופים

הי' סומך את הנופלים וזוקף את הכפופים; דוגמאות נוספות לענוותנותו

Psalms 145:14 וי"ד:14 תהילים

סומך הי' לְכָל־הַנִּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים:

The L-RD upholdeth all that fall, And raiseth up all those that are bowed down.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49

להיות כארץ הלזו השפלה

לקוטי תורה מסביר שמלכותו של הי' נקראת "ארץ", המדרגה הנמוכה ביותר, המתייחסת לעם, ומפנה במפורש ללשון המאמר הזה: "כארץ השפלה הזאת"

הערת קה"ת

ראה לקו"ת במדבר ה, ב. אוה"ת פי' לך תשכה, א.

50

מלך שמו נקרא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

פיוט אדון עולם.

9 פסקה

51

בכל נפשך

"בכל נפשך" בציווי לאהוב את הי'; כאן הוא מתאר אהבה הכמהה לצאת מגבולות העולמות.

Deuteronomy 6:5 וי"ה:5 דברים

וְאַהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52

מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ

בעל התהלים אינו רוצה דבר בשמים או בארץ מלבד הי'; אדמו"ר הזקן מביא

את הפסוק כביטוי למהותה של אהבה אמיתית.

Psalms 73:25 כ"ה:25 תהילים

מִי־לִי בַשָּׁמַיִם וְעִמָּךְ לֹא־חִפְצָתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

53

כלה שארי ולבבי

"כלה שארי ולבבי": כמיהת הנשמה שפלה באהבת הי'.

Psalms 73:26 כ"ו:26 תהילים

כָּלָה שְׁאָרִי וּלְבָבִי צוּר־לִבְּכִי וְחֶלְקִי אֱלֹקִים לְעוֹלָם:

My flesh and my heart faileth; But G-d is the rock of my heart and my portion for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54

כי אהבה משרש אבה שהוא מלשון חפץ ורצון

נשא מסביר שאהבה באה מאבה, רצון: שכל רצונו ותשוקתו של האדם, בכל לבבו ונפשו, יהיו לגילוי אלקות וליחודו בעולם ובנשמה. מסעי מפרש באתו אופן את "ואהבת" כרצון הלב שהי' יתגלה כ"אלקיד"

הערת קה"ת

בלקו"ת נשא כו, ב מפרש "והכוונה שיהיה רצון האדם וחפצו ובקשתו בכל לב ונפש להיות גילוי אלקותו ויחודו ית' בעולם ונפש" ע"ש. ראה ספר החקירה להצ"צ צב, א בשרש ישע. וראה גם לקו"ת מסעי פח, ד. ואתחנן ט, ב.

55

רוח שפלים

הי' מחיה את "רוח שפלים"; כאן מדובר בטוב שמלמעלה המגדיל את האהבה שלמטה.

Isaiah 57:15 וי"ט:15 ישעיהו

כִּי כֹה אָמַר רִם וְנָשָׂא שֶׁכֶן עַד וְקָדוֹשׁ שָׁמוּ מְרוֹם וְקָדוֹשׁ אֲשַׁכּוֹן וְאֶת־דִּכָּא וְשַׁפְל־רוּחַ לְהַחְיֹת רוּחַ שְׁפָלִים וְלְהַחְיֹת לֵב נִדְכָּאִים:

For thus saith the High and Lofty One That inhabiteth eternity, whose name is Holy: I dwell in the high and holy place, With him also that is of a contrite and humble spirit, To revive the spirit of the humble, And to revive the heart of the contrite ones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

56

ואהבת בנימטי' בי פעמים אור

Pri Etz Chaim. הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד

הערת קה"ת

שער הכוונות כוונת ק"ש. פע"ח שער הק"ש פכ"ג וכ"ה.

57

מתת אלהים היא

קהלת מכנה את חלקו הטוב של האדם "מתת אלקים"; אדמו"ר הזקן מיישם את הביטוי על הכוח לעורר אהבה מלמטה

Ecclesiastes 3:13 ג'י"ג:13 קהלת

וְגַם כָּל־הָאָדָם שְׂיֵאכֵל וְשָׁתָה וְרָאָה טוֹב בְּכָל־עֲמָלוֹ מִתַּת אֱלֹקִים הִיא:

But also that every man should eat and drink, and enjoy pleasure for all his labour, is the gift of G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ב, ו, ח, ג.

58 וישכם אברהם בבקר

למילים האלה Genesis 25:3 הערת קה"ת מפנה ל

בראשית כ"ה:ג: Genesis 25:3

הערת קה"ת

בראשית כה, ג.

59 וישכם אברהם בבקר

אברהם השכים בבוקר ללכת לעקדה; הבוקר מקושר לאברהם, איש החסד.

בראשית כ"ב:ג: Genesis 22:3

וַיִּשְׁכֶּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־חֲמֹרֹו וַיָּקֶחַ אֶת־שְׁנֵי נַעֲרָיו אֹתֹו וְאֵת יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּבְקַע עֵצִי עֲלֵה וַיִּקְחֵם וַיֵּלֶךְ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר־לֹו הָאֱלֹקִים:

And Abraham rose early in the morning, and saddled his ass, and took two of his young men with him, and Isaac his son; and he cleaved the wood for the burnt-offering, and rose up, and went unto the place of which G-d had told him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 לקמן בדי"ה רני ושמחי

אדמו"ר הזקן עצמו מפנה למאמר מאוחר יותר, על "רננא ברמשא ושמחה בצפרא", המצמיד ערב ובוקר בדרך דומה.

הערת קה"ת

לז, א.

61 שום תשים עליך מלך

הציווי למנות מלך על האדם עצמו; אדמו"ר הזקן משתמש בו כדי להמחיש את המצוות כציווי המלך, שמקיימים בלי להבין.

דברים י"ז:ט"ו: Deuteronomy 17:15

שׁוֹם תִּשִּׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹקֶיךָ בּוֹ מִקִּרְבִּי אֲחִיךָ תִּשִּׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא־אֲחִיךָ הוּא:

thou shalt in any wise set him king over thee, whom the L-RD thy G-d shall choose; one from among thy brethren shalt thou set king over thee; thou mayest not put a foreigner over thee, who is not thy brother.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים יז, טו.

62 ולב מלכים אין חקר

"ולב מלכים אין חקר": טעמי ציווי של המלך נעלמים מהנתינים.

משלי כ"ה:ג: Proverbs 25:3

שָׁמַיִם לְרוֹם וָאָרֶץ לְעֹמֶק וְלֵב מְלָכִים אֵין חֶקֶר:

The heaven for height, and the earth for depth, and the heart of kings is unsearchable.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ע"פ משלי כה, ג.

63 וימינו תחבקני

"וימינו תחבקני": באמצעות המצוות ה' מקרב את האדם אליו בחיבוק.

שיר השירים ב':ר: Song of Songs 2:6

שְׁמָאלֹו תַּחַת רִאשִׁי וַיְמִינוּ תַּחֲבַקֵּנִי:

Let his left hand be under my head, And his right hand embrace me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

על המהדורה

Hebrew text of Torah Ohr and Likkutei Torah and their marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes): © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

CC BY-NC 4.0. ביאורים והערות המקורות. תרגום. likuteitorah.com. תורגם מהמהדורה האנגלית של

דרך Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daf Shevui (CC0); Torat Emet 363 (Public Domain); Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC).

כשלשון המאמר לצדו, (openai/gpt-6-luna-pro:batch) בעזרת בינה מלאכותית likuteitorah.com התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

· 5725 Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי. likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

© likuteitorah.com. או לספריית ליובאוויטש Sefaria מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל-

likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/3/ מתוך

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק